

Egyház és állam, lelkiismereti szabadság tantárgyleírás

Az ismeretkör: **Egyetemes egyháztörténelem**

Kredittartománya (max. 9 kr.): összesen 9 kr.

Tantárgyai: 1.) Egyetemes egyháztörténelem 1. (3 kr.)

2.) Egyetemes egyháztörténelem 2. (3 kr.)

3.) Egyház és állam, lelkiismereti szabadság 1. (3 kr.)

(3.) Tantárgy neve: Egyház és állam, lelkiismereti szabadság	Kreditértéke: 3
A tantárgy besorolása: szabadon választható	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere”: 70% elmélet, 30% gyakorlat	
A tanóra típusa: előadás Féléves óraszám: nappali: 26 levelező: 8 Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők (ha vannak) : oktatói magyarázat és a hallgatókkal való közös megvitatás.	
A számonkérés módja: (koll. / gyj. / egyéb): kollokvium (szummatív írásbeli vizsga) A számonkérés anyaga: az órai előadások és a kötelező irodalom ismerete. A vizsga a félév teljes anyagát lefedi, minden tágabb témakörből tartalmaz kérdéseket. A zárthelyi írásbeli vizsgára 60 perc áll rendelkezésre. A vizsgára való jelentkezés, a vizsga, (szükség esetén javítóvizsga, ismételt javító vizsga vagy érdemjegy javító vizsga) a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 50. és 50/A. §-a szerint történik. Az értékelés típusa és módszere: A kurzus teljesítésének alapfeltétele a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 49/A. §-ban rögzített minimum óralátogatási kötelezettség teljesítése. Az értékelés típusa: ötfokozatú, kritériumorientált értékelés. Az írásbeli vizsgalapon minden feladat végén fel van tüntetve a maximálisan megszerezhető pontszám. Az írásbeli vizsga értékelése a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 51.§-ban rögzített szempontok szerint történik. A hallgatónak lehetősége van arra, hogy írásbeli vizsgadolgozatát az értékelés után megtekintse és arról az oktatóval konzultáljon	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 1-8. félév	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak): nincs	
Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
A kurzus anyaga és célja A tantárgy célja, hogy a hallgatók átfogó képet kapjanak az állam és az egyház kapcsolatának jogi és politikai kérdéseiről, mind a történeti előzmények, mind pedig a hatályos joganyag tekintetében. A tananyag az előadások anyagából, valamint a kapcsolódó szakirodalomból áll. A tanulmányok során a hallgatók interdiszciplináris és összehasonlító módszereket alkalmaznak, nemzetközi kitekintéssel. A kiindulópont a gondolat-, lelkiismereti- és vallásszabadság alkotmányos joga, amely felvázolja azokat a kereteket, amelyekben az egyházak és más vallási közösségek működhetnek. A kurzus célja a pusztán jogi szemléleten túl a téma történeti elemzése, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Ennek megfelelően a kurzus tárgyalja - egyrészt - az állami egyházjogot (az állam által alkotott, az egyházakat érintő törvények) és a felekezeti egyházjogot (az egyes felekezetek belső törvényei), illetve ezek kapcsolatát, - másrészt egyház- és politikatörténeti kérdéseket.	

Témakörök

1. Vallás és jog a gondolat-, lelkiismereti- és vallásszabadsághoz való alapvető jog összefüggésében, valamint a téma helye a tudományok rendszerében. Az állam és a különböző vallási felekezetek közötti jogi kapcsolatok elméleti modelljei. Alapfogalmak. Állami egyházjog. Egyházi jog.
2. Az állam és az egyházak jogviszonya Magyarországon 1945-ig.
3. A pártállam és az egyházak. A vallások helyzete, az állam és az egyházak viszonya 1945 és 1989 között Magyarországon. A szocialista (kommunista) modell, az ellenséges elkülönülés és a világnézet iránt elkötelezett állam példája.
4. A rendszerváltás és az egyházak. Az állam és az egyházak viszonya a rendszerváltás idején Magyarországon. Jogállam és vallások, egyházak. Az állam és az egyházak viszonya 1989 után. Példa a békés szétválasztásra. Az Alaptörvény és az új egyházügyi törvény, változások 2012-ben és a továbbiakban.
5. Az állam és az egyház nyugati modelljei. Semleges állam - elkötelezett állam. Megoldások az egyházfinanszírozásra. Az iszlám Európában. Jogi esetek Strasbourgban.
6. A vallási felekezetek belső jogi működése (felekezeti egyházjog), különös tekintettel a hatályos egyházjogban felsorolt, jelenleg elfogadott egyházakra (kereszténység, judaizmus, iszlám, hinduizmus).
7. Református egyházjog.
8. A református egyház egyházi alkotmánya. (A magyar és a holland ág példája alapján.)
9. Katolikus egyházjog, ortodox egyházjog.
10. Evangélikus egyházjog, unitárius egyházjog, kisebb vegyes felekezetek egyházi törvényei.
11. Zsidó egyházjog.
12. Muszlim jog, buddhista jog, hindu jog.

A **2-5** legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom

- KÖBEL, Szilvia (edit.): *Az állami és a felekezeti egyházjog alapjai*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2022. pg. 19-170, pg. 237-255, pg. 293-500.
- Előadások jegyzetei, ppt-k

Ajánlott irodalom

- ÁDÁM, Antal: Bölcsélet, vallás, állami egyházjog. Dialóg Campus, 2007.
- KÖBEL, Szilvia: „Oszd meg és uralkodj!” A pártállam és az egyházak. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2005. ISBN 9789637255106
- CSIZMADIA, Andor: Az állam és az egyházak jogi kapcsolatai a Horthy-korszakban Magyarországon. (Budapest, 1966.)
- JAKOS, Lajos: A holland szigorú református Egyház gyülekezeti élete és missziói munkája (Budapest, 1942.)
- KUYPER, Abraham; A kálvinizmus lényege (Budapest, 1914) Trans: CSÚRÖS, József, CZEGLÉDY, Sándor; Introductory note by SEBESTYÉN, Jenő.
- KUYPER, Abraham: A kálvinizmus politikai jelentősége: A kálvinizmus mint az alkotmányos szabadságok alapja és biztosítója. (Budapest, 1923) Trans. ÖDÖN, Miklós. Pg. 1-78.
- LORETAN, Adrian– WEBER Quirin– MORAWA Alexander H. E.: Freiheit und Religion. Die Anerkennung weiterer Religionsgemeinschaften in der Schweiz. Zürich, 2014.
- ROBBERS, Gerhard: Állam és egyház az Európai Unióban. Pápa, 2004.
- BIRKÁS, Antal: Állam és egyház kapcsolata az európai unió országaiban: modellek, alternatívák. Budapest, Patrocinium, 2018.
- Fundamentum 2004/2. számában található egyházi vonatkozású írások.
- RIXER, Ádám: Vallás és jog. Budapest, 2010, KRE/ÁJK.
- FAZEKAS Csaba: Egyházak, egyházpolitika és politikai eszmék az Osztrák-Magyar Monarchiában. (Miskolc, 2008, ME BTK Politikatudományi Intézet. (Műhelytanulmányok 4. Pg.36)

- FAZEKAS Csaba: Kisegyházak és szektakérdés a Horthy-korszakban. Budapest, 1996, TEDISZ – Szent Pál Akadémia.
- FAZEKAS, Csaba: The Roman Catholic Church and the Extreme Right-wing Ideologies in Hungary, 1920-1945. In: NELIS, Jan, MORELLI, Anne, PRAET, Danny (edit.) Catholicism and Fascism in Europe, 1918-1945. Hildesheim: Georg Olms Verlag, 2015. pp. 367-378. (ISBN:978-3-487-42127-8)
- MIRÁK, Katalin (edit.): Háló 2 – Dokumentumok és tanulmányok a Magyarországi Evangélikus Egyház és az állambiztonság kapcsolatáról 1945-1990. Egyházvezetők 1. Káldy Zoltán, Ottlyk Ernő. (Luther Kiadó, Budapest, 2014.)
- KÖBEL Szilvia: A nagy történet. Recenzió a Háló 2 – Dokumentumok és tanulmányok a Magyarországi Evangélikus Egyház és az állambiztonság kapcsolatáról 1945-1990. Egyházvezetők 1. Káldy Zoltán, Ottlyk Ernő című könyvről. Edit: MIRÁK, Katalin. (Luther Kiadó, Budapest, 2014.) http://www.betekinto.hu/2014_4_kobel
- BALOGH, Margit – GERGELY, Jenő: Állam, egyházak, vallásgyakorlás Magyarországon, 1790-2005. I-II. kötet. Budapest, 2005. ISBN 9638312998
- GERGELY, Jenő: Főpapok, főpásztorok, főrabbi. Arcélek a XX. századi magyar egyháztörténetből. Pannonica Kiadó, 2004.
- TUSOR, Dr. Péter – GÁRDONYI, Dr. Máté (edit.): Modernkori katolicizmus Magyarországon. Budapest, 2009, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
- BOGÁRDI SZABÓ, István: Egyházvezetés és teológia a Magyarországi Református Egyházban 1948-1989 között, Debrecen, 1995.
- PETRÁS, Éva: A kereszténydemokrácia eszmétörténete Magyarországon kezdetektől 1949-ig. In FONTAINE Pascal (edit.): Út Európa szívébe. 1953-2009. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport és az Európai Néppárt története az Európai Parlamentben Budapest, Barankovics István Foundation, 2015. 695-713.
- FEJÉRDY, András: Magyarország és a II. Vatikáni Zsinat. 1959-1965. Budapest, MTA, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2011.

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) tudása (magában foglalja)

- A kereszténység alaptanításainak ismerete, a kurzus esetében különös tekintettel az állam, egyház, lelkiismereti szabadság témaköreire.
- A témához kapcsolódó alapvető források és szakirodalom ismerete.

b) képességei

- Képes a teológia tudományának alapszintű művelésére, illetve a felmerülő gyakorlati problémák megoldásában való közreműködésre.
- Képes a szakterületéhez tartozó szakirodalom feltárására, értelmezésére és önálló feldolgozására.
- Képes arra, hogy a tanult ismereteket kreatívan alkalmazza és továbbfejlessze váratlan teológiai kihívások esetében.
- Képes arra, hogy akár élőszóban, akár írásban összefoglalja saját álláspontját, tudományos igénnyel érveljen mellette, vagy dialógusban, vitában vegyen részt.
- Képes az eltérő vallási-ideológiai meggyőződésű emberek felfogásának tiszteletben tartására.
- Képes tudása és képességei önálló fejlesztésére.

c) attitűdje

- Személyisége nyitott, előítélet-mentes, készséges a segítségnyújtásra és az együttműködésre.
- Meghallgatja, mérlegeli mások álláspontját, tiszteletben tartja az övétől eltérő vallási, lelkiismereti meggyőződést,
- tiszteletben tartja az emberi jogokat és az egyenlő emberi méltóságot.
- Kritikai észrevételeit és saját álláspontját a retorika szabályait követve, indulat nélkül fogalmazza meg és képviseli.

d) autonómiája és felelőssége

- Rendelkezik egyéni felelősségtudattal, álláspontját körültekintően alakítja ki, hogy az másokat emberi méltóságukban ne sértsen,
- elutasít, nem alkalmaz érzelmi, vagy ideológiai jellegű manipulációt.
- Rendelkezik közösségi felelősségtudattal, óvja és ápolja emberi környezetét.
- Felelősséget vállal a környezetében tapasztalható kulturális-vallási feszültségek, vagy intolerancia helyes kezelését illetően.

Tantárgy felelőse *(név, beosztás, tud. fokozat): Dr. Köbel Szilvia habilitált főiskolai docens*

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha van(nak) *(név, beosztás, tud. fokozat): nincs*